

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain 15 luvun 1 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan työttömyysturvalakia muutettavaksi. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sovitellun työttömyysetuuden maksamista koskevaa voimaantulosäännöstä siten, että enimmäismaksuajan täyttymisestä

huolimatta soviteltua työttömyysetuutta voitaisiin myöntää 31 päivään joulukuuta 2005 saakka.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Sovitellun työttömyysetuuden enimmäisaika

Työttömyysturvalain (1290/2002) 4 luvun 1 §:ssä säädetään tilanteista, joissa voidaan myöntää soviteltua työttömyysetuutta. Lainkohdan mukaan soviteltuun työttömyysetuuteen on oikeus osa-aikatyössä työskentelevällä työnhakijalla, jonka työn osa-aikaisuus perustuu työnantajan aloitteesta tapahtuneeseen työajan lyhentämiseen ja työnhakijalla, jonka päivittäistä tai viikoittaista työaika on lyhennetty lomautuksen johdosta tai jonka työnteko on estynyt toisten työntekijöiden sellaisen työtaistelutoimenpiteen takia, jolla ei ole riippuvuussuhdetta hänen työehtoihinsa tai työoloihinsa. Oikeus on myös työnhakijalla, joka on vastaanottanut enintään kaksi viikkoa kestävästä kokoaikatyön sekä työnhakijalla, jolla on tuloa sivutoimisesta yritystoiminnasta tai omasta työstä. Lain 4 luvun

6 §:n 1 momentin mukaan soviteltua työttömyysetuutta maksetaan enintään 36 kuukaudelta. Enimmäiskesto sovelletaan niihin työttömyysetuuksiin, jotka on maksettu ajalta 1 päivästä huhtikuuta 2000 lukien. Sovitellun työttömyysetuuden enimmäisaikaa koskevan 4 luvun 6 §:n 1 momentin voimaantulosta säädetään työttömyysturvalain 15 luvun 1 §:n 5 momentissa. Sen mukaan enimmäisajan täyttymisestä huolimatta soviteltua työttömyysetuutta voidaan myöntää 31 päivään joulukuuta 2004 saakka. Enimmäismaksuajan täytyttyä soviteltua työttömyysetuutta voidaan maksaa henkilölle, joka on ottanut vastaan enintään kaksi viikkoa kestävästä kokoaikatyön. Sellaiselle työttömyysetuuden saajalle, joka on ennen sovitellun työttömyysetuuden enimmäismaksuajan täyttymistä täyttänyt lain 6 luvun 9 §:ssä määritellyn lisäpäiviin oikeuttavan iän, voidaan sovitellun työttömyysetuuden enimmäisajan täyttymisestä huolimatta maksaa soviteltua etuutta. Säännöksellä on parannettu ikääntyneiden

mahdollisuuksia osa-aikaiseen työllistymiseen ilman työttömyysturvan heikennyksiä. Jos henkilö on sovitellun työttömyysetuuden enimmäisajan piirissä ja sovitellun etuuden enimmäismaksuaika täyttyy, ei soviteltuun etuuteen ole oikeutta ennen kuin henkilö on täyttänyt uudelleen työssäoloehdon tai on ollut kuusi kuukautta yhdenjaksoisessa kokoaikatyössä.

Sovitellun työttömyysetuuden laskentaperusteet lisäävät työttömyysaikana tehtävän satunnaisen tai osa-aikaisen työn kannattavuutta suhteessa kokonaan työttömän työttömyysetuuteen ja täten kannustavat vähäisenkin työn tekemiseen. Toisaalta esimerkiksi jatkuvassa osa-aikatyössä korvaustaso osa-aikatyön palkka ja soviteltu päiväraha yhteenlaskien saattaa muodostaa kynnyksen kokoaikatyöhön hakeutumiselle. Ansiopäivärahassa tätä vaikutusta lieventää osittain se, että laissa on säädökset ansiopäivärahan tason uudelleen määrittelylle henkilön täytettyä työssäoloehdon myös osa-aikaisen työn perusteella. Sovitellun työttömyysetuuden enimmäiskesto voi osaltaan myös nostaa kynnystä hakeutua osa-aikaisiin töihin. Sovitellun työttömyysetuuden enimmäismaksuaikaa koskevan säännöksen tarkoitus on osaltaan estää tilanteita, joissa sovitellusta etuudesta tulee pysyväisluonteinen palkkasubventio vajaata työaikaa tekeväälle henkilölle tai sivutoimiselle yrittäjälle.

Pitkään soviteltua työttömyysetuutta saaneet työnhakijat on tarkoituksenmukaista saattaa jatkossa entistä tehokkaammin työvoimatoimiston palvelujen piiriin heidän kokoaikaisten työllistymismahdollisuuksien selvittämiseksi ja kokoaikaisen työllistymisen tukemiseksi. Sovitellun työttömyysetuuden enimmäisajan voimaantuloa koskevaa työttömyysturvalain 15 luvun 1 §:n 5 momenttia ehdotetaan siksi muutettavaksi siten, että soviteltua työttömyysetuutta voitaisiin edelleen maksaa enimmäisajan täyttymisestä huolimatta 31 päivään joulukuuta 2005 saakka. Sovitellun työttömyysetuuden enimmäisajan voimaantulon siirtäminen on tarkoituksenmukaista, jotta soviteltua työttömyysetuutta pitkään saaneiden henkilöiden työvoimapalvelun tarve ja laatu voidaan selvittää ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin. Työministeriö ottaa soviteltua työttömyys-

etuutta pitkään saaneiden palvelutarpeen huomioon uudistaessaan ja kehittäessään työnhakija-asiakkaiden työvoimapalveluja vuoden 2005 aikana.

2. Esityksen vaikutukset

2.1. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Soviteltua työttömyysetuutta on vuonna 2004 maksettu kuukausittain keskimäärin 20 000 ansiopäivärahan saajalle, 9300 työmarkkinatuen saajalle ja 3 700 peruspäivärahan saajalle. Kaikista vuoden aikana päivärahaa saaneista noin 27 prosenttia on saanut soviteltua päivärahaa. Työmarkkinatuen saajista 15 prosenttia on saanut soviteltua työmarkkinatukea. Useimmiten soviteltua työttömyysetuutta on maksettu vain lyhyen aikaa.

Sellaisia henkilöitä, joille on maksettu soviteltua etuutta yli 36 kuukautta ja jotka tulevat olemaan sovitellun etuuden piirissä vuoden 2004 viimeisen neljänneksen aikana, on ansioturvasa arviolta 960 henkilöä, peruspäivärahassa 260 ja työmarkkinatuessa 780 henkilöä. Lukuun eivät sisälly henkilöt, jotka ovat täyttäneet 57 vuotta ennen enimmäiskeston täyttymistä, ja joille voidaan maksaa soviteltua etuutta ilman enimmäiskestoä. Soviteltua työttömyysetuutta voidaan kuitenkin maksaa enimmäisajan jälkeenkin tilanteissa, joissa henkilö vastaanottaa enintään kaksi viikkoa kestävän kokoaikatyön. Varsinkin ansioturvasa soviteltua etuutta pitkään saaneiden joukossa on henkilöitä, joille soviteltua päivärahaa on viimeksi maksettu satunnaisen kokoaikatyön perusteella. Tämän vuoksi sellaisten henkilöiden lukumäärä, joille sovitellun työttömyysetuuden enimmäiskestolla on merkitystä, pienenee ansioturvasa noin 880 henkilöön.

Vuoden 2005 aikana arvioidaan 36 kuukauden keston ylittäjiä tulevan lisää ansioturvasa runsaat 1000 henkilöä, peruspäivärahassa noin 220 henkilöä ja työmarkkinatuessa 490 henkilöä. Soviteltua päivärahaa saaneiden kestoä on seurattu vuosineljänneksittäin. Niistä, joille on maksettu soviteltua päivärahaa kolmen vuoden ajan, kahdeksan kymmenestä on sovitellun etuuden piirissä seuraavankin vuosineljänneksen aikana. Kun

osa enimmäiskeston ylittäjistä vuoden aikana poistuu sovitellun työttömyysetuuden piiristä, arvioidaan vuoden 2005 viimeisen neljänneksen aikana ansioturvassa olevan 1100 henkilöä, jotka ovat saaneet soviteltua päivärahaa yli 36 kuukauden ajan. Heistä noin 100 henkilöä saa soviteltua etuutta satunnaisen kokoaikatyön perusteella. Peruspäivärahassa enimmäiskeston ylittäjiä arvioidaan tuolloin olevan noin 200 ja työmarkkinatuessa 760 henkilöä.

Voimassa olevan lain mukaan 36 kuukauden enimmäiskeston ylittäjällä ei ole enää oikeutta soviteltuun työttömyysetuuteen vuoden 2005 alusta lukien. Jos enimmäiskesto sovellettaessa puolet pyrkisi sen täyttyä hakeutumaan kokoaikatyöhön tai jatkaisi osa-aikatyötä ilman työttömyysetuutta ja puolet luopuisi osa-aikatyöstä saaden täyttää työttömyysetuutta, sovitellun etuuden maksamisen jatkamisella ei ole merkittävää taloudellista vaikutusta.

2.2. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan

Pisimpään soviteltua työttömyysetuutta on maksettu niille, joilla sovittelun perusteena on ollut osa-aikatyö. Rungas puolet kaikista soviteltua ansiopäivärahaa saaneista on ollut osa-aikatyössä. Kuitenkin niistä, joille on maksettu soviteltua päivärahaa yli 36 kuukauden, osa-aikatyössä on ollut lähes 90 %. Perusturvassa osa-aikatyö on ollut vieläkin selkeämpi peruste. Kaikista soviteltua etuutta saaneista ja yli 36 kuukaudelta saaneista osa-aikatyö on ollut perusteena yli 90 %:lla.

Mitä pidempään soviteltua työttömyysetuutta on maksettu, sitä suurempi osuus saa-

jista kuuluu vanhempiin ikäluokkiin. Ansioturvassa sovitellun päivärahan saajista kolme neljäsosaa on ollut naisia. Pitkän soviteltua saaneista naisten osuus on vieläkin suurempi eli 86 %.

Sovitellun päivärahan saajat jakaantuvat hyvin epätasaisesti eri ammattiryhmiin ja työttömyyskassoihin. Ansioturvassa rekisteritietojen mukaan soviteltua päivärahaa on pisimpään maksettu yhdenjaksoisesti henkilöille, jotka ovat toimineet kiinteistöhoito- ja siivoustyön tai sihteeri- ja toimistotyön ammateissa tai myyntityössä. Lähes puolet niistä, joille on maksettu soviteltua etuutta yli 36 kuukauden, on joko Palvelualojen työttömyyskassan tai Kunta-alan työttömyyskassan jäseniä. Mahdollisuus saada edelleen soviteltua työttömyysetuutta parantaa prieripalkkaisilla ja naisvaltaisilla aloilla toimivien henkilöiden asemaa.

3. Valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveystieteissä yhteistyössä työministeriön kanssa. Valmistelun yhteydessä on kuultu keskeisiä työmarkkinajärjestöjä, Kansaneläkelaitosta, Vakuutusvalvontavirastoa ja Työttömyyskassojen yhteisjärjestö ry:tä.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

työttömyysturvalain 15 luvun 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun työttömyysturvalain (1290/2002) 15 luvun 1 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 970/2003, seuraavasti:

15 luku

Voimaantulosäännökset

1 §

Voimaantulo

täyttymisestä huolimatta myöntää 4 luvun 1 §:n 1 momentin 1—4 kohdissa tarkoitetulle henkilölle työttömyysajalta 31 päivään joulukuuta 2005 saakka.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 200__.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Sen estämättä, mitä tämän lain 4 luvun 6 §:n 1 momentissa säädetään, soviteltua työttömyysetuutta voidaan enimmäisajan _____

Helsingissä 29 päivänä lokakuuta 2004

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Peruspalveluministeri *Liisa Hyssälä*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

Laki

työttömyysturvalain 15 luvun 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun työttömyysturvalain (1290/2002) 15 luvun 1 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 970/2003, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

15 luku

15 luku

Voimaantulosäännökset

Voimaantulosäännökset

1 §

1 §

Voimaantulo

Voimaantulo

Sen estämättä, mitä tämän lain 4 luvun 6 §:n 1 momentissa säädetään, soviteltua työttömyysetuutta voidaan enimmäisajan täyttymisestä huolimatta myöntää 4 luvun 1 §:n 1 momentin 1—4 kohdissa tarkoitetulle henkilölle työttömyysajalta 31 päivään joulukuuta 2004 saakka

Sen estämättä, mitä tämän lain 4 luvun 6 §:n 1 momentissa säädetään, soviteltua työttömyysetuutta voidaan enimmäisajan täyttymisestä huolimatta myöntää 4 luvun 1 §:n 1 momentin 1—4 kohdissa tarkoitetulle henkilölle työttömyysajalta *31 päivään joulukuuta 2005* saakka.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.